

“El món polític avui fa pena”

Francesc Candel (Casas Altas, Racó d'Ademús, 1925) l'escriptor que ha retratat la història de la immigració al Principat, prepara les seves memòries. En aquesta entrevista, entre d'altres coses, parla de la iniciativa, Catalònia Acord, que vol combatre els estereotips que volen dividir Catalunya en la dels catalans i la dels castellanoparlants. Uns objectius que han teixit la seva trajectòria política i literària.

Quan Xavier Folch, del Grup 62, li va encarregar escriure unes memòries a Francesc Candel, aquest li va contestar que “no veia quin interès podrien tenir”. Ara, porta escrites una cinquantena de pàgines i de ben segur que tenen interès. Candel, amb més de 50 llibres i una extensa producció d'articulista, ha retratat detalladament la història contemporània d'una part de Catalunya, la provinent de la immigració, en molts casos oblidada per uns, manipulada per altres.

En aquesta línia, Candel ha donat suport a una iniciativa que respon perfectament a la seva trajectòria. Fa unes setmanes es reunien un grup de catalans provinents de la immigració o fills de la immigració, al Palau Reial de Pedralbes a Barcelona. Sota el lema de “Catalònia Acord” presentaven un manifest que reivindicava la catalanitat d'aquests ciutadans, amb el ferm propòsit de trencar els estereotips que alguns han volgut explotar per intentar dividir Catalunya en dues identitats.

—Què li sembla la iniciativa de Catalònia Acord?

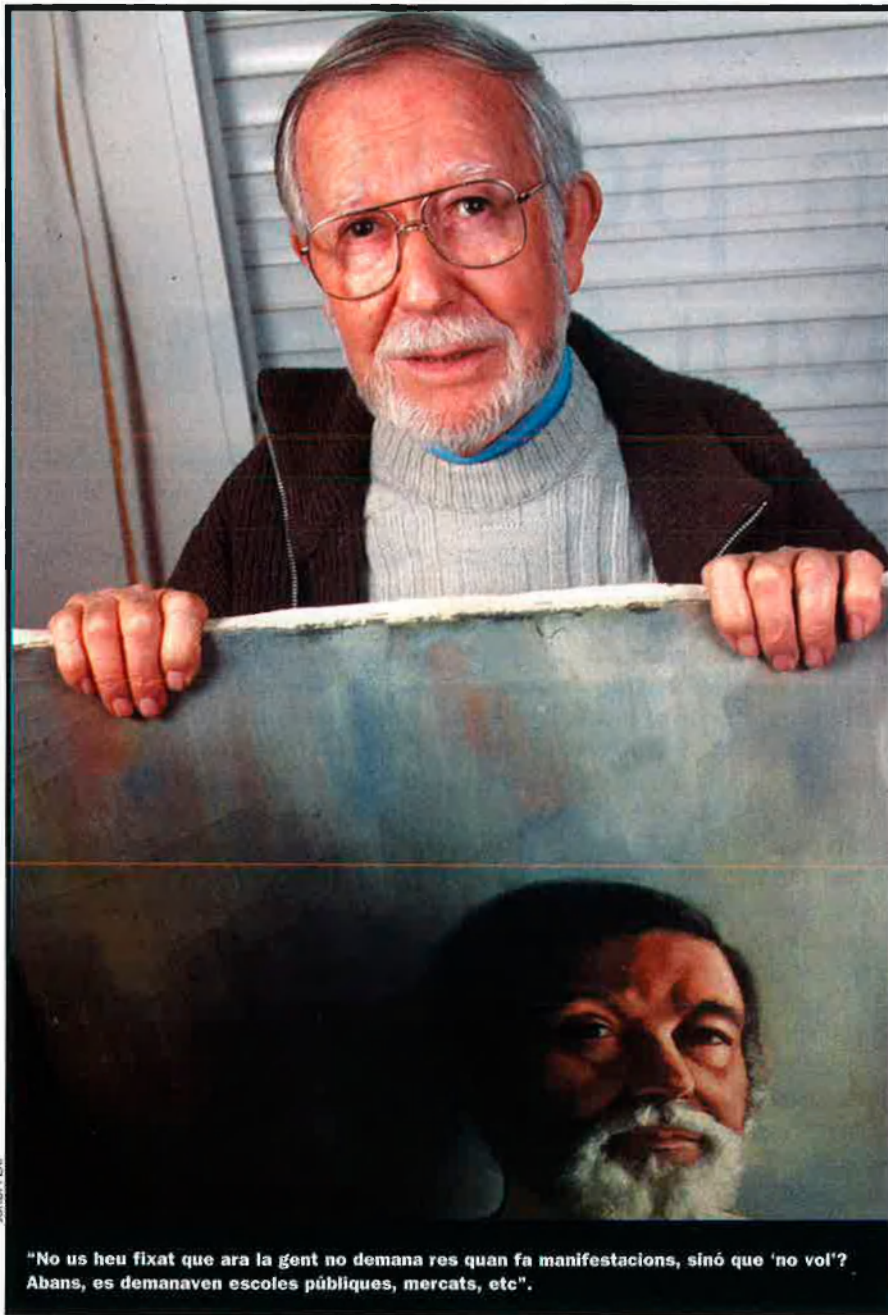
—La valoro molt positivament. En realitat s'aproxima molt a l'esperit del meu llibre *Els altres catalans*, on jo deia que no es formessin dues Catalunyaes, la dels castellans i la dels catalans. Sovint s'ha pres la paraula a gent de la immigració dels anys 40, 50 i 60, i als seus fills i néts. A més era gent que formaven part del que en podríem dir un nivell proletari —un terme que ara no és moda—, com és el cas de moltes persones del Baix Llobregat. Doncs

bé, ara és gent d'aquests mateixos sectors que trenquen aquesta dinàmica que vol fer veure, per exemple, que “aquí es fa parlar el català a la força”. Aquest col·lectiu, l'Associació l'Estel de Castelldefels, del Baix Llobregat, són els que han impulsat el Catalònia Acord. Són els que diuen que no és veritat. I són gent descendents de castellanoparlants i la majoria dels grans són castellanoparlants! Ells no anomenen els grups a qui es dirigeixen, però, vaja, suposo que són els del Foro de Babel, CADECA, els del “manifiesto por la Tolerància” —que són molt intolerants—, els de l'Academia Cervantes... que, és clar, defensen el castellà. I està molt bé, però no dels perills que suposa el català! Que el defensin de l'anglès, o jo què sé!

—Que avui s'hagi de fer un document com el que ha impulsat Catalònia Acord

JORDI PUJOL

JORDI PLAY

"No us heu fixat que ara la gent no demana res quan fa manifestacions, sinó que 'no vol'? Abans, es demanaven escoles públiques, mercats, etc".

vol dir que no s'ha aconseguit tot allò que defensava a *Els altres catalans*?

—Parlar d'integració és complicat, fins i tot el concepte en ell mateix ho és. És cert que hi ha molts aspectes de la història, la tradició i la cultura catalanes que no són gaire coneguts per molta gent provinent de la immigració —tot i que tampoc per a molts catalans. Però aquesta mateixa gent de seguida va entendre que Catalunya tenia una llengua pròpia i que tenia alguna cosa pròpia. Per això als manifestos del *Catalònia Acord* també es reconeix que

Catalunya és una nació.

També és cert, però, que molta gent no acaba d'entendre aquests debats. Jo sempre parlo força de gent molt senzilla... I és clar, si se'ls explica que Espanya és una nació i que Catalunya també, és a dir, una nació dintre d'una nació... Com s'entén això? Però, ells tampoc no es fan cabòries per aquestes coses. És una metafísica que tant se'ls en dóna.

—És un debat que els queda lluny?

—És clar, si és una gent que en molts casos no sap parlar català, no per pre-

judici, sinó perquè els fa vergonya, no s'atreveixen... I de vegades és gent que ni se n'adona que l'entén! Aquí al barri [la Zona Franca de Barcelona], hi ha una botiga d'una senyora que li és molt problemàtic parlar castellà. Doncs, bé, la veus parlant el català amb alguna senyora que li passa el mateix, però amb el català. Totes dues poden estar parlant amb la més gran naturalitat, sense adonar-se que els passa això. Però després vénen els intel·lectuals de torn, els que elaboren tesis... I ja em sembla bé, però que no emboliquin la gent.

—Potser, els intents per integrar la immigració han estat contraproduents?

—Jo no sóc dels que diuen que aquesta immigració tan massiva —perquè va arribar a ser el 50 per cent de la població!— no ha perjudicat la llengua catalana. Però no ho ha fet expressament, sinó que ha estat a causa de la quantitat de gent arribada.

Però els que van venir són els que avui, quan van a la seva terra, defensen Catalunya de les falses acusacions. A aquesta gent els va anar bé, perquè, en aquells temps, el que volien era treball, i el van trobar. El que no van trobar va ser la Catalunya culturalitzada, perquè estava a les catacumbes. Així que el que fa la majoria de la immigració és sobreviure, que és la qüestió principal. I es van acomodar aquí i molts conviuen i s'han barrejat amb gent que era d'aquí, perquè els catalans, generalment s'han comportat bé amb la gent vinguda de fora.

—Són prou representats aquests sectors de què parla al Parlament català?

—No és que els representi o no, és que el món polític avui fa pena, eh... I per totes bandes. Ara ja ha començat la guerra de pedres per aquesta catàstrofe de la neu. Però, és clar, quan parla en Montilla [dirigent del PSC], no diu res de Barcelona, ni de l'alcalde Clos... És a dir, quan parlen els socialistes es tapen entre ells. I a l'inrevés amb els convergents. Cadascú es tapa la culpa. I què passarà, que es van passant la pilota, que tornarà a nevar i es tornarà a col·lapsar tot. És un país desastre... Els que governen són la co-

nya marinera.

—Quan parlava de representativitat em referia a la crítica que alguns sectors fan al Parlament de Catalunya perquè no representa prou bé la realitat d'aquesta gent d'origen castellanoparlant.

—Però és que aquest 50 per cent, tampoc no sap ben bé què és el Parlament de Catalunya. Ni tampoc les Corts, ni el Senat... La idea que hi ha de tot això és que és *para los enchufados*. A més a més, és que sempre hem venut les coses malament, i s'ha fet demagògia. Quan es va engrascar la gent a dir sí a l'Estatut d'Autonomia ho venien com la panacea. Però després ha vingut l'atur, acomiadaments massius, problemes socials... I de què va servir tot allò que els hi van prometre? És el mateix que amb l'independentisme, una mica. Esquerra Republicana, però, veig que ho ha arreglat més i que ho reconeix. És que si vens l'independentisme com la solució absoluta de tots els problemes, estàs perdut, perquè la solució absoluta no existeix.

—Potser el catalanisme ha estat massa ingenu i poc imaginatiu?

—Bé, però el catalanisme, i amb això els mateixos polítics encara que sigui només de boca, va entendre el tema. En Pujol mateix és una de les persones que sempre s'ha preocupat per la immigració. Catalunya ha estat sempre una terra generosa amb la gent que ve.

—Avui es parla de la nova immigració. Estem preparats per rebre aquesta nova onada immigratòria?

—Quan va esclatar el problema aquell a la plaça de Catalunya, d'aquells immigrants que feia mesos que dormien allà, les autoritats no sabien què fer. Feia pena veure els representants de l'administració disculpan-se! Com els havia pogut esclatar un problema com aquell, que feia sis mesos que existia!

El ciutadà, la majoria, tolera la immigració mentre no els molesti. Però si resulta que els pot treure feina i els tenen de veïns, sí que s'oposaran als immigrants. Així que, cal parlar-ne i exposar el problema bé. També és

JORDI PLAY

"Cada cop, les utopies que somiàvem estan més arraconades, la gent es més escèptica. Afortunadament també trobes gent que contra vent i marea, creuen en el que sigui."

cert que hi ha gent més comprensiva.

—El racisme és una qüestió cultural, d'educació?

—Cada cop em costa més creure en coses definitives. Jo he cregut sempre en l'educació. Ara hi ha una educació gairebé completa pel que fa a l'analfabetisme. Però que la gent s'hagi educat...?

La gent es mou molt per les pors. És terrible quan la gent té por. Aquests dies de les nevades la gent compra desesperadament, i no només perquè sigui Nadal. Amb la por la gent es transforma i pot passar d'ajudar-se molt a fer tot el contrari.

Cada cop, les utopies que somiàvem estan més arraconades, la gent és més escèptica. Afortunadament també trobes gent que, contra vent i marea, creuen en el que sigui, mantenen la coherència, des dels cristians de base, als moviments okupes, que de fet mantenen una ètica. Sempre hi ha desapersius que la transformen, però en general sempre tenen una explicació d'allò que creuen. També existeix gent oposada a la guerra i a les ar-

"Si vens l'independentisme com la solució absoluta de tots els problemes, estàs perdut, perquè la solució absoluta no existeix"

"La gent es mou per pors. I és terrible"

mes... Però el muntatge, la xarxa que ens envolta, ho té tot molt ben lligat.

—És una visió pessimista, no?

—Però jo és que he estat pessimista tota la vida. No sóc, però, un pessimista trist, tot al contrari. Tinc molt sentit de l'humor, però sempre m'he apuntat a les batalles perdudes. A veure, jo no sóc dels que pensa que ara, fent una cosa determinada, aconseguirem fer caure no sé què, i que els pobres estaran en una bona situació... Això no m'ho crec de cap de les maneres. Sempre estarem en conflicte. L'administració, sobretot si té la majoria absoluta, es transforma en allò del despotisme il·lustrat.

Però no us heu fixat que ara la gent no demana res quan fa manifestacions, sinó que "no vol"? Abans, es demanaven escoles públiques, mercats, etc. Però ara és "no a al transvasament", "no a la carretera tal", "no a la línia de no sé què" és un "no" a tot el que els posa l'administració... És la distància entre gestors i ciutadans.